

Våra utgångspunkter Lagar och författningar

Innehåll

- Kommunallagen
- Förtroendevald och tjänsteman
- Sammanträdet, rättigheter och formalia
- Offentlighet och sekretess
- Jäv

Vilka lagregler behöver politiker känna till?

- De viktigaste generella reglerna – får du i dag
- De lagregler som styr den verksamhet du är ansvarig för – får du på nämnd- och styrelseutbildningar
- Du ska kunna lita på att tjänstepersoner beaktar lagar och regler i verksamhet och förslag till beslut
- Ingen går dock fri genom att säga att man inte kunde lagen

Vilka regler styr kommunens handlande

Kommunallagen

- Kommunalt självstyre
- Direktvalt kommunfullmäktige
- Rätten att bestämma skattesats
- Medborgarna kan överklaga besluten till domstol genom laglighetsprövning
- Finansieringsprincipen
- Rätten att själv bestämma över sin organisation

Vad får kommunen göra?

- allmänt intresse
 - anknytning till området ...
... eller medlemmarna
 - inte annans ansvar
-
- Lagen om vissa kommunala befogenheter – specialregler på vissa områden

Allmänna principer

- Lokaliseringsprincipen
- Likställighetsprincipen
- Förbud att driva verksamhet i vinstsyfte
- Förbud ge understöd till enskilda
- Endast åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen
- Självkostnadsprincipen
- Retroaktivitetsförbudet

Verksamhet i eller genom olika organ

Kommunen får, med de begränsningar som framgår av lag, överlämna skötseln av kommunala angelägenheter till kommunala bolag, stiftelser och föreningar och privata utförare

Kommunfullmäktiges roll

Ärenden av principiell beskaffenhet eller större vikt för kommunen, inklusive bolagen

Foto: Lo Bergsson

Hållbar stad – öppen för världen

Kommunstyrelsens roll

- Leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter
- Uppsikt över all kommunal verksamhet, även bolagen, när det gäller ekonomi, laglighet och andra förhållanden
- Utövar fullmäktiges roll i strategiska och operativa frågor där fullmäktige inte behöver ta ställning
- Ansvarar för uppföljning av kommunens ekonomi

Överklagbarhet

- Nämnders beslut kan överklagas genom laglighetsprövning och när beslutet fattats enligt speciallag, genom så kallat förvaltningsbesvär
- Styrelsens beslut i ett aktiebolag kan inte överklagas

Förtroendevalds rättigheter

- Ledighet från anställning
- Rätt till ekonomisk ersättning
- Initiativrätt
 - motionera i fullmäktige
 - väcka ärenden i nämnd
- Rösträtt i fullmäktige och nämnd
- Reservera sig mot beslut eller avstå att rösta

Förtroendevalds huvuduppgift

- Huvuduppgiften enligt kommunallagen är att fatta beslut (kollektiva)
- Huvuduppgiften enligt aktiebolagslagen är att främja bolaget, vari ingår att fatta beslut
- Huvuduppgiften enligt stiftelselagen är att främja stiftelsens ändamål

Tjänstepersoners uppdrag

- Genom sin sakkunskap ta fram bra underlag för beslut
- Informera om verksamheten
- Fatta beslut med stöd av delegation
- Genomföra verksamhet enligt lagstiftning och beslut i nämnd eller styrelse
- Ska förhålla sig lojal mot fattade beslut

Rättigheter vid sammanträdet

- Förslagsrätt
- Yrkande på förslag
- Rösta
- Inte delta i beslut
- Reservera sig, även skriftligt
- Få information om verksamheten
- Delta i kollektivt beslutsfattande (majoritetsbeslut för det mesta)

Formella yrkanden

Bordläggning, man vill tänka mer
Då ska ärendet inte tillföras något

Återremiss

Ärendet ska kompletteras

Remiss

Någons yttrande ska inhämtas

Ajournering

Paus i mötet

Materiella yrkanden

Bifall – ja till förslaget

Avslag – nej till förslaget

Ändring – ja till förslaget med viss justering

Tillägg – ja till förslaget och dessutom lite till

Beslutsordning

Förslag och yrkande ska framställas så att de kan besvaras med ja eller nej

Formella yrkanden först, därefter materiella.

Ett förslag – bifall eller avslag

Två förslag – ställer dem emot varandra

Tre eller fler förslag – frågar på varje, bifall eller avslag

Ordföranden säger hur röstningen blivit, då kan man begära omröstning (votering)

Beslut och protokoll

- Yrkanden ska framgå i protokollet
- Öppen omröstning innebär att röstningen sker öppet och redovisas i protokoll
- Vid val sker sluten omröstning med valsedel i valurna och då ser man inte vem som röstat på vem
- Rätt att vid reservation ge in en skriftlig sådan innan protokollet justerats

Övning 1

Den nye förvaltningschefen vill satsa på en kick-off för sin ledningsgrupp men du som är ordförande är osäker och vill lyfta frågan i nämnden. Förvaltningschefen surnar till och pratar med flera av ledamöterna. Sen skriver hen fram ett förslag till beslut om att resa till Miami för att under en veckas program tillägna sig den amerikanska styrningsfilosofin. Du sätter upp ärendet på nämndens kallelse. Det blir en livlig debatt och följande yrkanden läggs.

- Bosse och tre andra tycker ledningsgruppen ska få resa till Miami
- Gunvor blir så arg att hon begära att nämnden avskedar förvaltningschefen
- Amra vill att förvaltningschefen ska ta fram ett nytt förslag som håller sig inom Sveriges gränser
- Gunnar vill att ärendet bordläggs för att behandlas vid nästa möte.
- Du har själv som ordförande insett värdet av en kickoff, men med hänsyn till nämndens ekonomi, föreslår du att den ska äga rum inom 50 mil och får kosta högst 50 000 kronor.

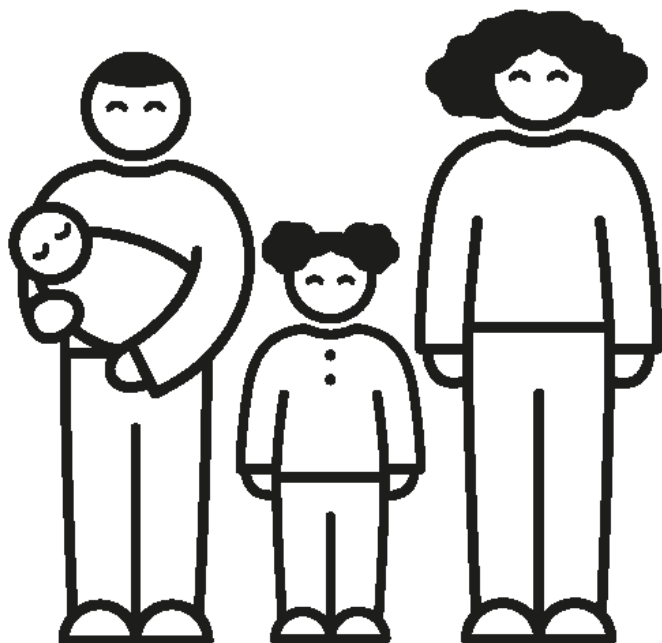
Mötet ajourneras för sedvanlig kaffepaus och du har tio minuter på dig att förbereda din propositionsordning. **Hur väljer du att hantera förslagen?**

Jäv

- Jäv bör ses som en rättighet att slippa fatta beslut när man berörs av beslutet eller på annat sätt har svårt att vara opartisk
- Jäv innebär att man inte behöver eller får delta i handläggningen av ärendet
- Det är var och ens ansvar att hålla ordning på när jäv kan tänkas föreligga

Jäv i fullmäktige

- Delta inte i handläggningen av ett ärende som personligen rör dig själv, din make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående.
- Behöver inte lämna lokalen, men bör lämna din plats.
- Avstå från att delta om det finns risk att du misstänks ha satt eget intresse framför kommunens.

Jäv i nämnd

1. Saken angår dig personligen eller närmaste släktingar eller annan närstående eller innebär stor fördel eller nackdel för någon av dessa
2. Du eller närstående är ställföreträdare för den saken gäller
3. Ärendet rör tillsyn över verksamhet du är knuten till
4. Du har varit ombud eller biträtt den saken gäller
5. Det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för din opartiskhet
6. Undantag gäller om du företräder annan nämnd eller minst halvägt aktiebolag. I fullmäktige gäller bara punkt 1.

Jäv i aktiebolag

- Avtal mellan styrelseledamot och bolaget
- Andra avtal om ledamoten har ett intresse som strider mot bolagets
- Avtal mellan bolaget och annan juridisk person som ledamoten företräder, såvida det inte är i samma koncern

Övning 2

Miljönämnden ska behandla ett ärende om tillstånd till bilskrotningsverksamhet på fastigheten Göteborg Vraket 1:1. Du har av nämndens sekreterare blivit upplyst om följande:

Fastigheten ligger granne med en idrottsanläggning där föreningen Målvakten verkar och ligger inte långt från nämndledamoten Hjördis sommarvilla. Bilskrotaren själv sitter i byggnadsnämnden med en kusin i miljönämnden. Bilskrotaren har på partimöte försökt övertyga två partikamrater i miljönämnden att gå med på tillståndet. Ärendet är känsligt med stor mediabevakning. Förvaltningschefen, som är kassör i föreningen Målvakten, är aktiv motståndare till att tillstånd ges.

Nämnden har nu kommit till tillståndsärendet. **Hur hanterar du den information du fått när nämnden nu ska behandla ärendet?**

- Hjördis
- Två partikamrater
- Förvaltningschefen

Tänk på

- Jäv är en rättighet du har att slippa delta i beslut
- Fundera inte bara på din egen bild av opartiskhet, utan även hur omvärlden (media) skulle se på den
- Är du tveksam, anmäl jäv eller fråga i vart fall nämndsekreteraren, förvaltningschefen eller ta upp det inför ordföranden eller nämnden

Offentlighetsprincipen

Till främjande av ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande ska var och en ha rätt att ta del av allmänna handlingar.

Allmän handling

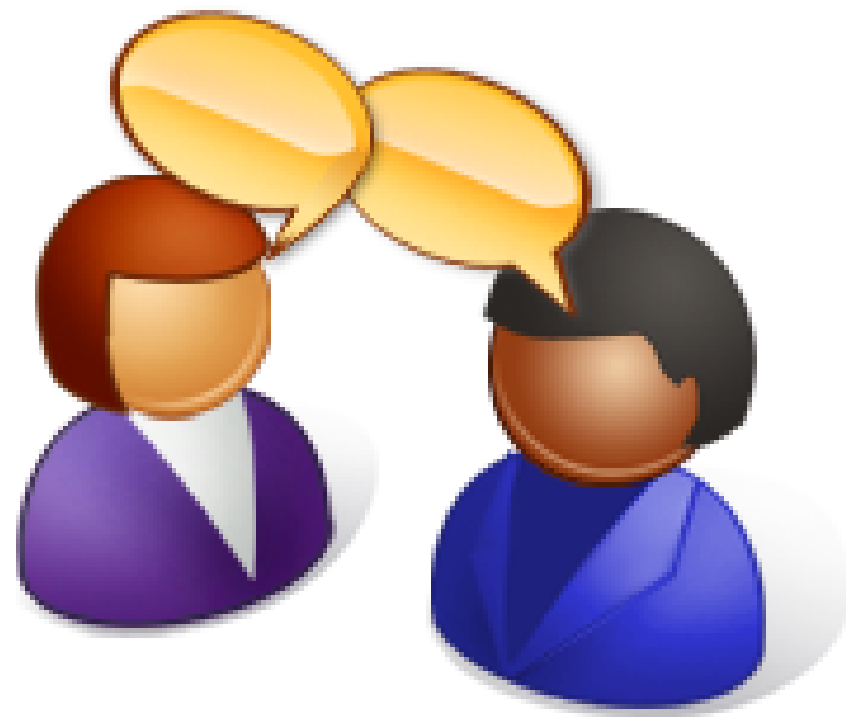
- Inkommen eller upprättad
- och förvarad hos myndigheten (förvaltningar och bolag)

Allmän handling är offentlig men vissa uppgifter kan omfattas av sekretess.

Meddelarfriheten

- Det ska stå envar fritt att meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst för offentliggörande i tryckt skrift till upphovsman, utgivare, redaktion eller nyhetsbyråer (media).
- Man får inte försöka ta reda på vem som läckt uppgifter till media.

Övning 3

Du öppnar din goteborg.se-mail och hittar följande:

- Ett förslag till yrkande gällande ett ärende från en partikollega för synpunkter
- Ett mejl från en tjänsteperson på din förvaltning angående arbetssituationen
- E-post från ditt barns lärare
- En inbjudan till en extern utbildning
- Anteckningar från ett partigruppsmöte
- Ett mejl från en upprörd medborgare som du besvarar på en gång.

Då ringer telefonen och en journalist ber att få se de handlingar du har fått in till din e-postinkorg idag. Vad gör du?

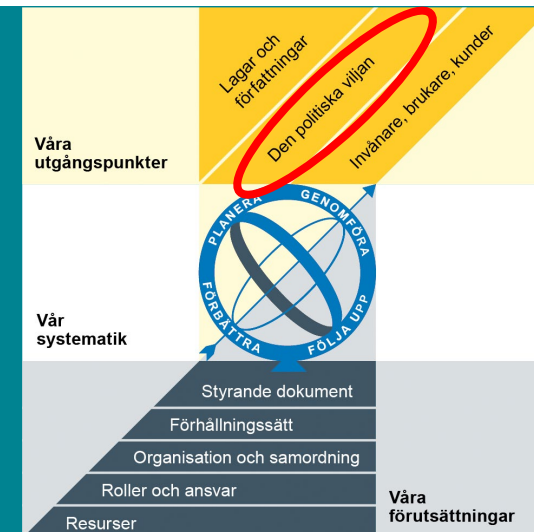
Tänk på

1. Prata inte om enskildas personliga förhållanden med annan än nämnd/förvaltning
2. Ha inga synpunkter på om anställda kontaktar media i ett ärende
3. Fråga aldrig en journalist vem hen fått informationen från
4. Tänk på vad du skriver i mejl, SMS och annan digital textkommunikation
5. Begär någon att få ut något hos dig så hantera den frågan direkt

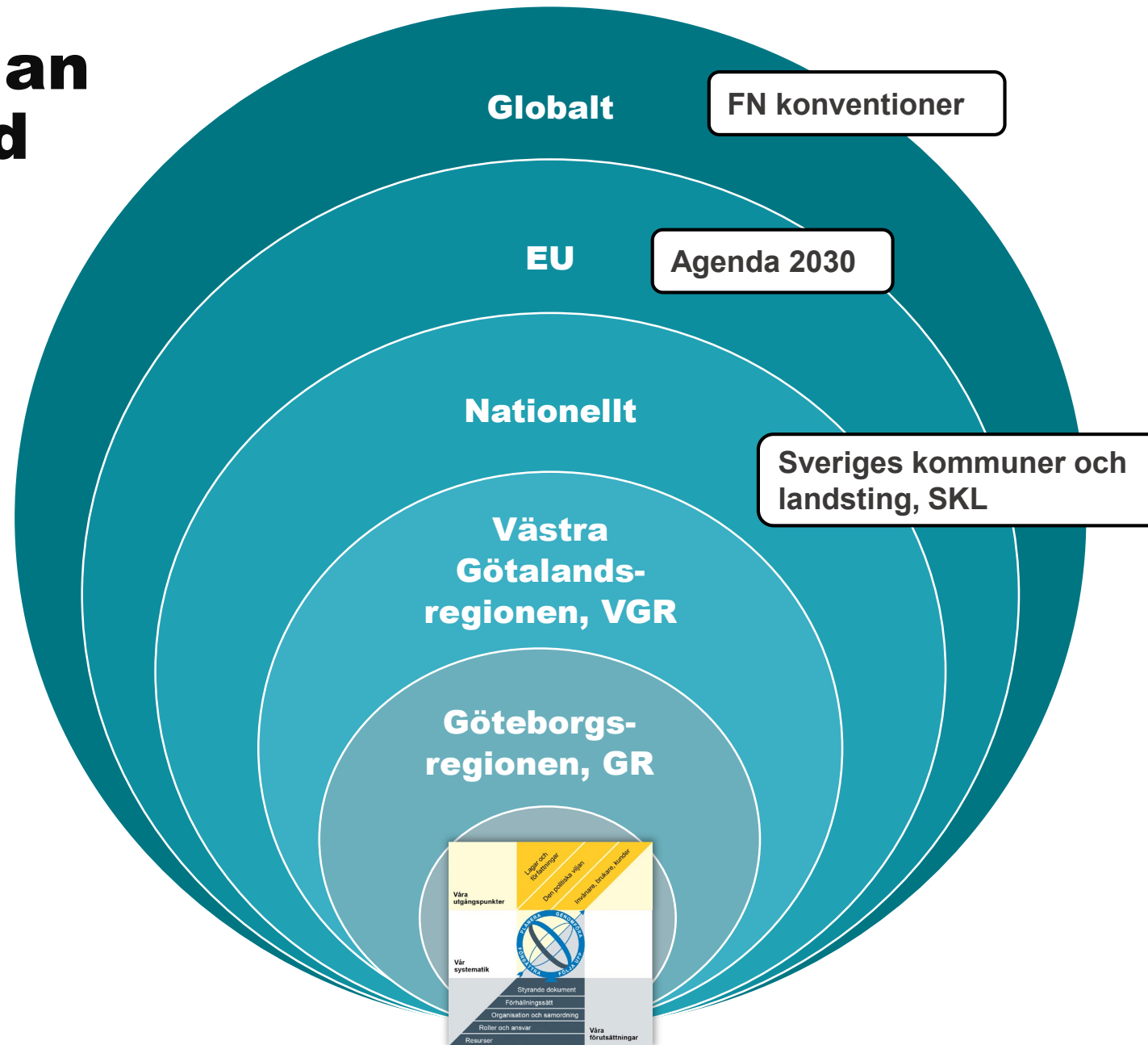

Våra utgångspunkter

Den politiska viljan

Politiska viljan i vår omvärld

Agenda 2030

- Antogs i FN:s generalförsamling år 2015. Regeringen skrev under och ansvarar för det nationella genomförandet. Kommuner och landsting genomför agendan på frivillig grund, utifrån lokala behov och förutsättningar.
- Målet är att till år 2030 ”genomföra en samhällsförändring som leder till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling som skyddar planeten, utrotar fattigdom och genererar en god välfärd för alla människor”.
- Består av 17 mål med 169 delmål
En viktig princip är att målen är integrerade och odelbara – de hänger ihop och inget är viktigare än något annat.

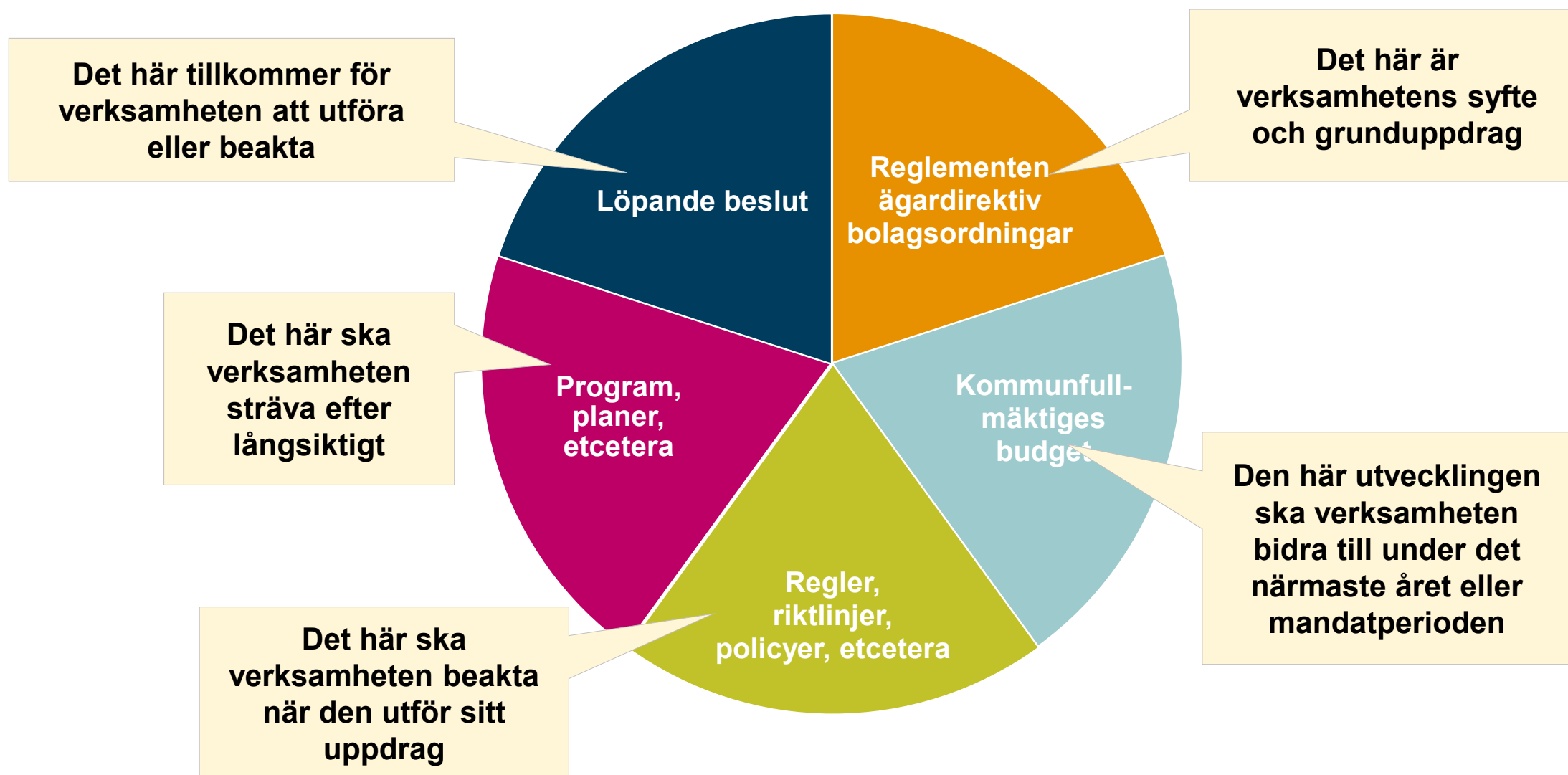

Göteborgs Stad i EU

- Vi påverkar
- EU påverkar vår lagstiftning
- Finansierar utveckling och projekt

Så utövas den politiska viljan i staden

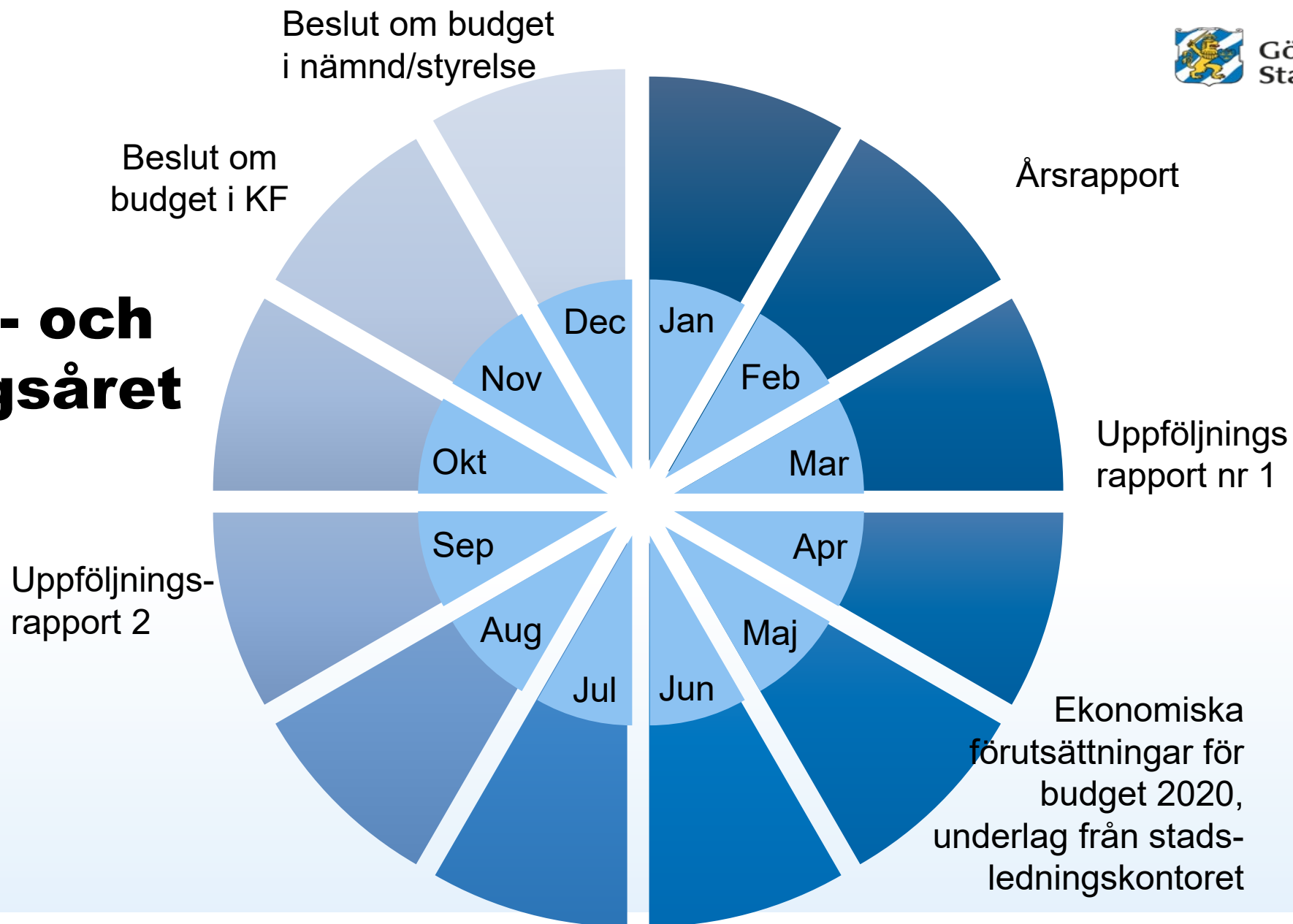
Kommunfullmäktiges budget 2019

- 80 uppdrag till nämnder och styrelser
- Uppdrag till kommunstyrelsen om att ta fram ett nytt uppföljningssystem med mål, indikatorer samt delmål

Vår systematik

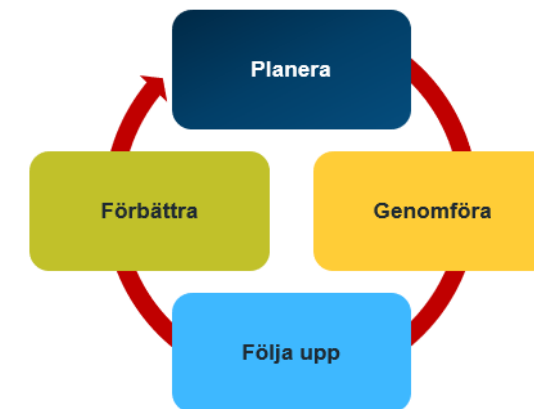
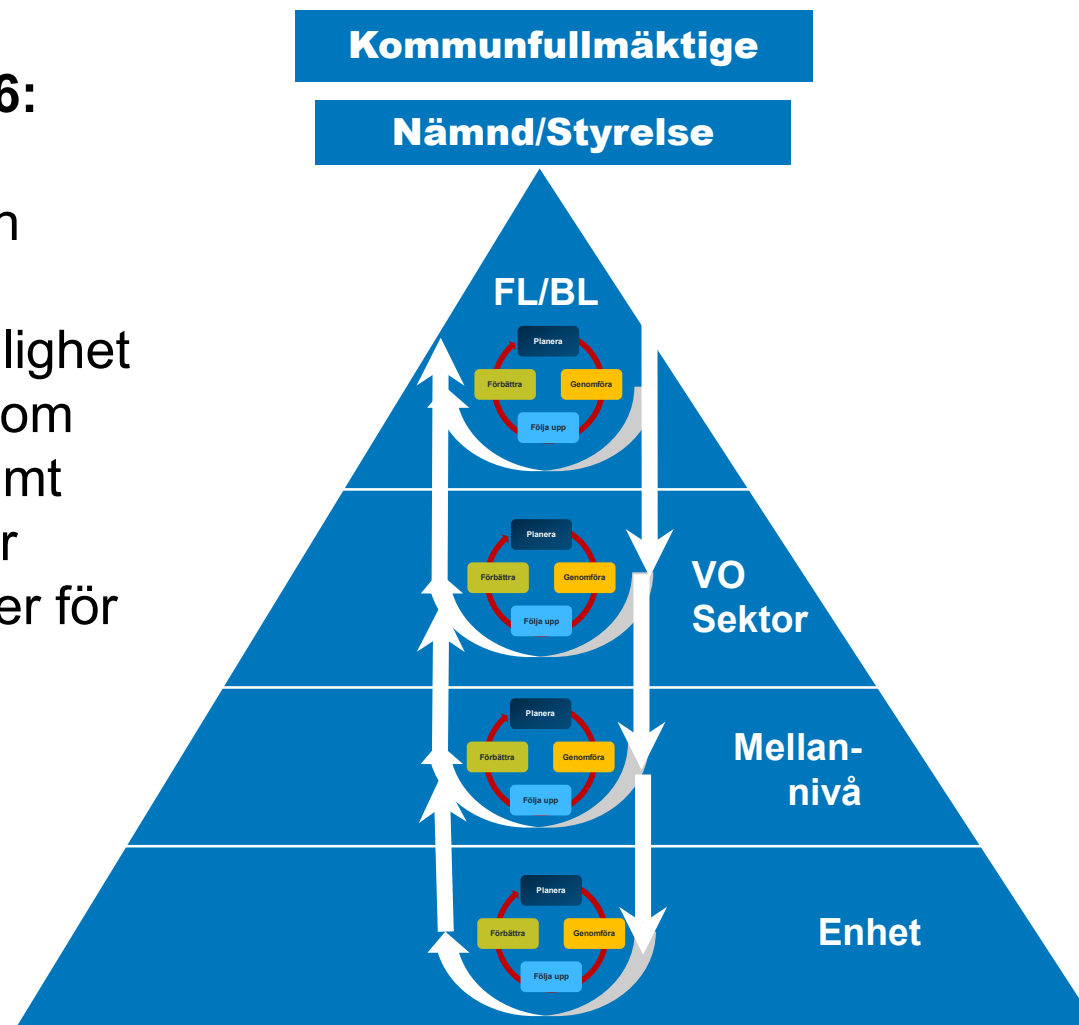
Planerings- och uppföljningsåret 2019

Vår systematik – omhändertagande

Kommunallagen 6 kap §6:

Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

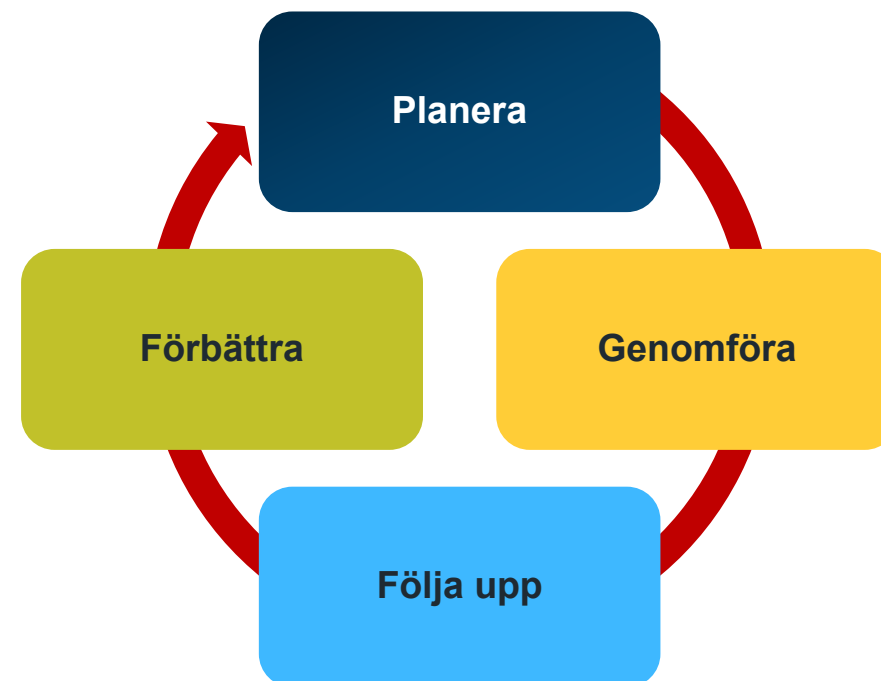

Riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll är en viktig del i vår systematik

Syfte

Skapa en ökad tydlighet och helhetsbild. Undvika flera parallella spår och utveckling av ”dubbla” systematiker och därmed bidra till effektiva arbetssätt avseende:

- Planering och uppföljning
- Riskhantering
- Intern kontroll
- Kvalitetsarbete

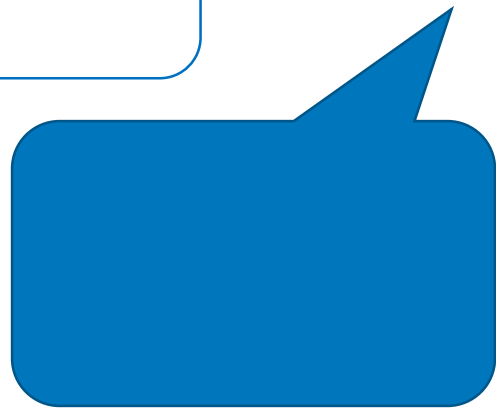
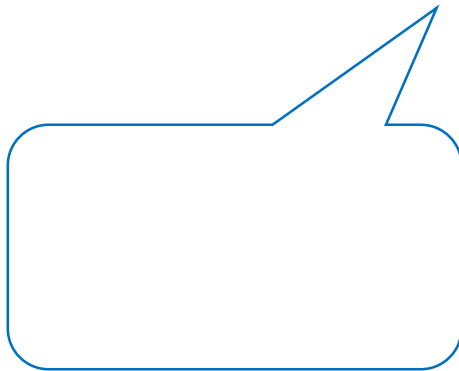

Bikupa

**Varför behöver vi
styrning,
uppföljning och
kontroll?**

Vi ska känna oss trygga med att vi gör ett bra jobb och skapar nytta för göteborgaren

Vi ska följa lagstiftning, regelverk, policys, riktlinjer och rutiner

Vi ska undvika oönskade händelser och oegentligheter som kan leda till förtroendeskada ...

Vi ska vara så kostnadseffektiva som möjligt

Styrning, uppföljning och kontroll

Vi ska genomföra vårt uppdrag och nå uppsatta mål – uppföljningen visar om vi är på rätt väg...

Vi ska ha en verksamhet med god kvalitet med brukaren i centrum

Intern kontroll är ett lagkrav

Kommunallagen (2017:725) 6 kap § 6

Nämnderna ska var och en inom sitt område **se till** att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

De ska också **se till** att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Vad innebär det att den interna kontrollen är tillräcklig?

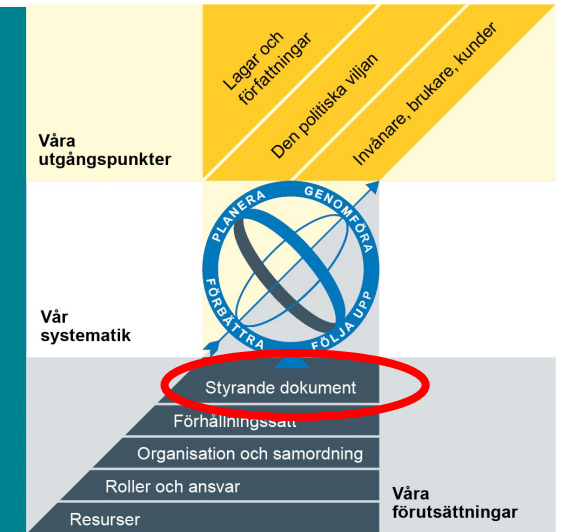
I alla verksamheter finns någon form av intern kontroll men nämnden/styrelsen måste ta ställning till:

- Att den interna kontrollen är av tillräcklig omfattning.
- Att den interna kontrollen är tillräckligt systematisk utförd.
- Att den interna kontrollen är tillräckligt väl dokumenterad.

Det vill säga det är inte nämndens/styrelsens uppdrag att genomföra den interna kontrollen MEN nämndens uppdrag är att se till att den interna kontrollen är tillräcklig!

Våra förutsättningar

Styrande dokument

Styrande dokument

Varför vi har dem

- Vägleder en stor organisation att göra rätt saker på rätt sätt
- Uttrycker den politiska viljan
- Konkretiserar och anpassar lagstiftning och andra författningar

Vad gäller

- Kommunfullmäktige beslutar då de riktar sig till fler än en verksamhet, vid frågor av större vikt eller principiell karaktär
- Nämnder och styrelser kan besluta om egna styrande dokument men inte för områden som redan täcks av kommunfullmäktige

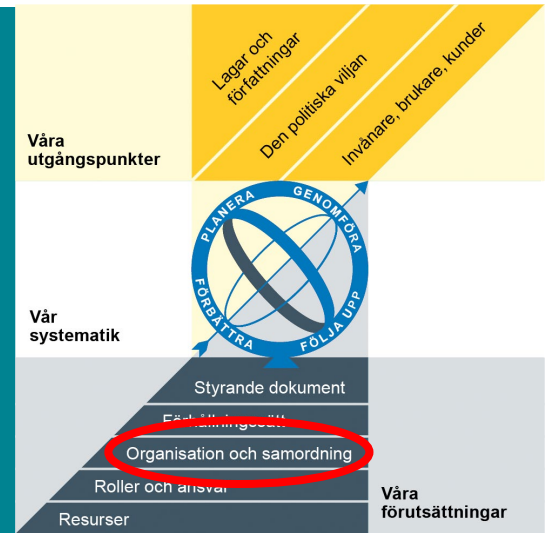

Styrande dokument

– vilka styr vad i verksamheten?

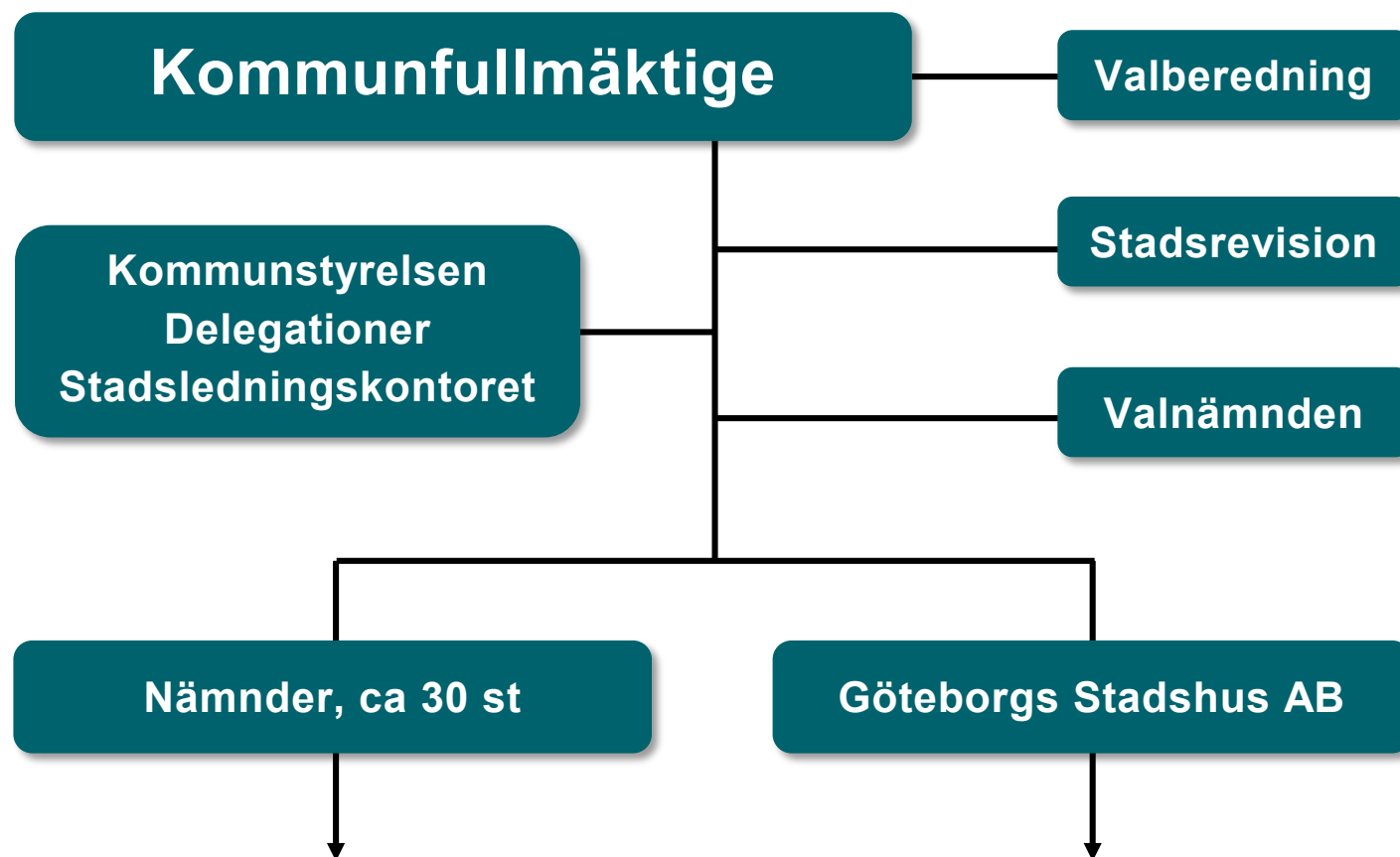
Kommunfullmäktiges budget är överordnad stadens styrande dokument

KF:s budget med stadens vision Löpande beslut	Särskild utveckling – år/mandatperiod
Riktade visioner Program Planer	Färdriktning – kortsiktig och långsiktig
Lagstiftning Reglemente Ägardirektiv Bolagsordning Reglerande styrande dokument	Verksamhetens grunduppdrag

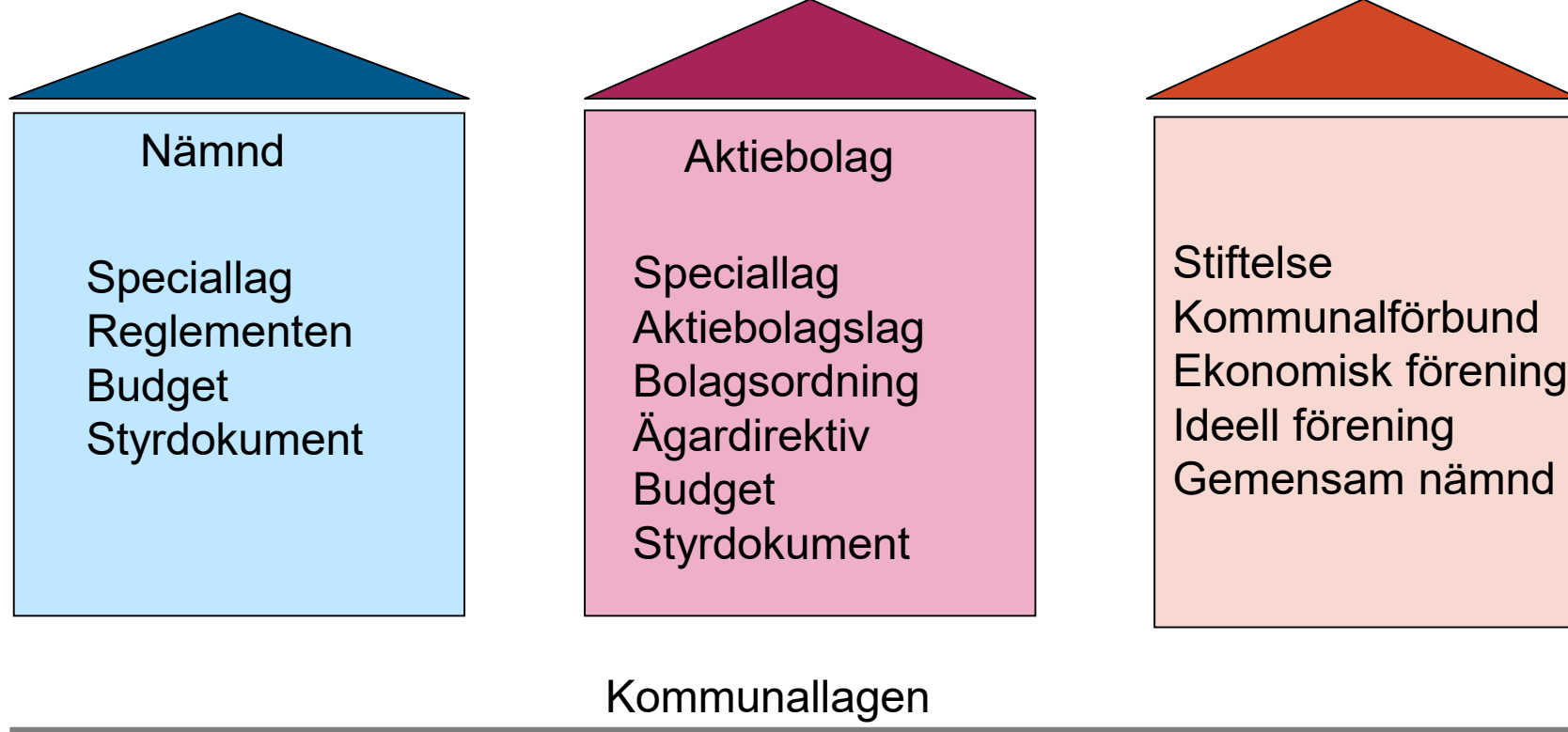
Våra förutsättningar Organisation och samordning

Göteborgs Stads organisation

Driftsformer

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen

Särskild samordning – några exempel

Kommun-
gemensamma
interna tjänster

Stora projekt

Lokalförsörjning

Våra förutsättningar Förhållningssätt

Förhållningssätt och agerande

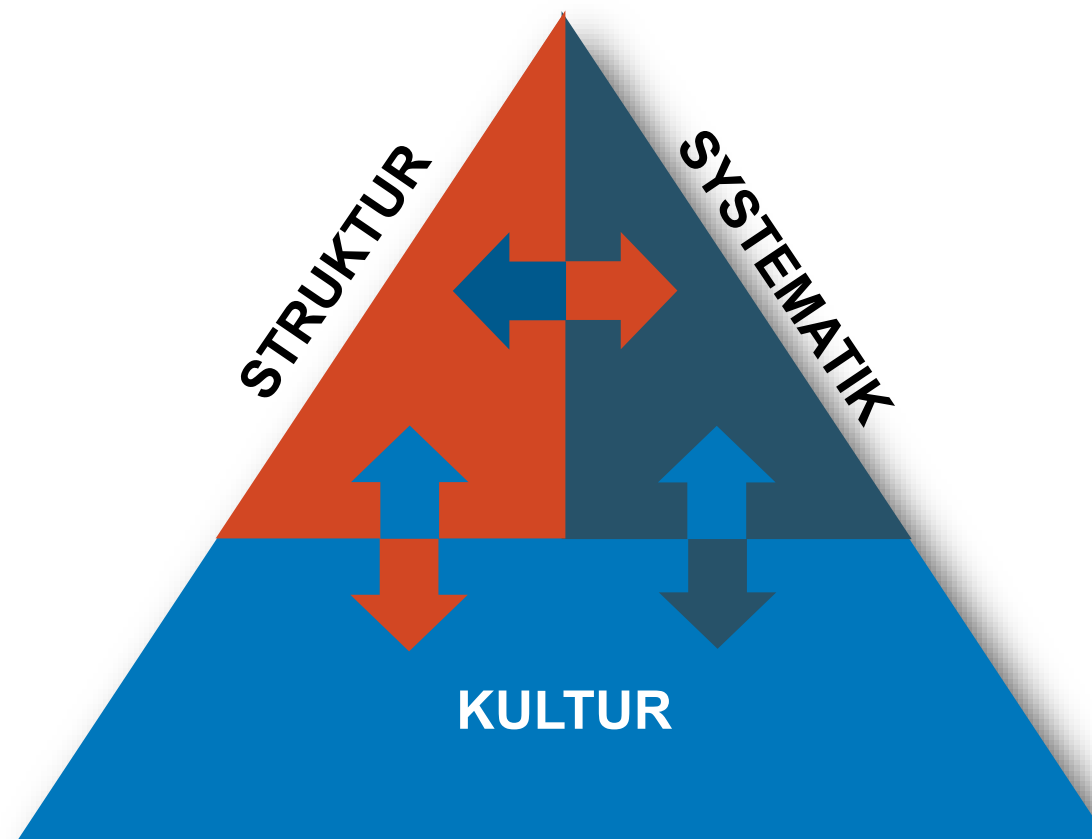
Vi vet vårt uppdrag och vem vi är till för

Vi bryr oss

Vi arbetar tillsammans

Vi tänker nytt

Kultur, struktur och systematik

Att leva som vi lär

Förutsättningar och krav i offentlig sektor

- Om vi inte agerar rätt så skadas vårt förtroende
- Vi hanterar skattemedel och har lagstiftning att förhålla oss till där vi måste vara transparenta och objektiva (offentlighet och sekretess, kommunallag, lag om offentlig upphandling med mera)
- Misstankar mot någon förvaltning/bolag orsakar förtroendeskada för hela staden
- Risker för otillåten påverkan
- I grunden handlar det om värderingar och synsätt på vad som är rätt eller fel, **synen på vårt uppdrag** och det egna ansvarstagandet

Visselblåsarfunktion

En kanal för anställda och förtroendevalda i Göteborgs Stad att lämna **anonyma** tips

Misstanke om **allvarlig oegentlighet som rör person i ledande ställning** till exempel VD, direktör, person i ledningsgrupp eller nyckelperson kopplat till exempelvis inköp

Extern mottagnings- och utredningsfunktion

Har funnits sedan 2011 och finns på goteborg.se samt personalingången

Våra förutsättningar Roller och ansvar

Roller och ansvar

Hur vi agerar i våra roller

- Politikerrollen – beslutar om verksamhetens inriktning och finansiering.
- Tjänstepersonsrollen – verkställer lagens intentioner och de politiska besluten
- Chefsrollen – leder och fördelar arbetet. Stödjer och efterfrågar resultat.
- Medarbetarrollen – förverkligar och återför viktig information i organisationen

Hur vi samarbetar

- Politiker och tjänstepersoner ska samarbeta löpande men särskilt inför beslut
 - ...i planering av verksamheten
 - ...vid uppföljning